

שלא נתקדש, לבין שעה שנשפך על גב הכלי, ואז נתקדש (משנה למלך).

גם בהעדר אחד התנאים הללו, יש שהכלי מקדש לעניין שהדבר הניתן בו נפסל: יש שאמרו זאת על כלי הלח המקדשים את היבש (לישנא קמא בגמ', ונחלקו אחרונים אם לשון זו נקוטה להלכה), או על כלי מחוץ לעזרה (לשון אחרת בגמ', לחלק מהגרסאות, וכן שיטת הראב"ד להלכה, ותוס' חולקים), או על דבר שאין בו כשיעור וניתן בכלי המידה (רמב"ם).

הפסול האמור הוא כשיגע בו טבול יום, או יפסל בלינה (רש"י), ויש אומרים שעצם הנתניה של קרבן חסר בכלי שרת פוסלת אותו (חזון איש בדעת הרמב"ם).

מערכה רטו. הבאת קרבנות מדברים האסורים באכילה ובהנאה (פח,א)

איסורים לכל ישראל). נראה שטעמם של תוס', שמכיוון שהאיסור לזרים נובע מקדושה יתירה – אין בכך גריעותא (שו"ת בית שערים או"ח סי' רמח). לפיכך פירשו ש'מדומע' האמור כאן אין פירושו כמובנו הרגיל של מושג זה, אלא מדובר בתערובת איסור הנאה, כגון ערלה וכלאי הכרם, ופירוש הברייתא כך: אין מביאין מתערובת איסור, ואין צריך לומר מהאיסור עצמו². יש מהאחרונים המחלקים בדעת תוס', שגם לדעתם זר המביא קרבן מתרומה הרי הוא פסול משום "ממשקה ישראל", שהרי הדבר אסור לו, ולא הכשירו אלא בכהן המביא קרבן כזה³.

בירושלמי בערלה (פ"ב ה"א) משמע כדעת רש"י, וז"ל: "פרוסה של לחם הפנים שנתערבה במאה פרוסות של חולין, וכן חתיכה של חטאת שנתערבה במאה חתיכות של חולין – לא יעלו. רבי יודה אומר: יעלו. מה טעמא דרבי יודה? ושה אחד מן הצאן מן המתים ממשקה ישראל, מדבר שהוא מותר לישראל". פירוש: הפסוק מתיר להביא קרבן מתערובת שהותרה לכל ישראל, אף לזרים, ומכאן שקדשי קדשים בטלים. מבואר מכאן ש"ממשקה ישראל" הוא המותר לכל ישראל.

התוספתא: "דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין"

בתוספתא (במנחות ח,יד ובמקבילות) נאמר: "חובתו אינו מביא אלא מן החולין... נסכים בכל מקום לא יביא אלא מן החולין. מכאן אמרו: אין מביאין מנחות ונסכים מנחת בהמה ולחמה של תודה מן הטבל ומן (התבואה) [התרומה]. תוספתא בשקלים א,ז ומעילה א,יד], מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, מן המדומע,

שהכלי עצמו יהיה מלא. ברמב"ם משתמע שדין זה נאמר רק בכלי המידה, ובהם נדרש מלוא השיעור (ואפשר שגם מילוי הכלי), ואילו שאר הכלים מקדשים בכל שיעור שהוא.

ד. כלי השרת מקדשים רק בהיותם בעזרה. היו מחוץ לעזרה בשעת הנחת הדבר בהם, ואחר כך הוכנסו – קידשו (ליקוטי הלכות).

ה. הגודש שעל גבי מידות היבש – הכל מודים שלא התקדש. הגודש שעל גבי מידות הלח – נחלקו בו תנאים, האם מתקדש, והאם קידוש זה הוא מדאורייתא. הרמב"ם פסק שהקידוש מדרבנן, ויש מהאחרונים שפקפקו בדבר (קרבן אורה ושפת אמת). יש שחילקו בין הגודש בעודנו מעל לכלי,

נאמר בספר יחזקאל (מה,טו): "ושה אחת מן הצאן מן המאיתים ממשקה ישראל למנחה ולעולה ולשלמים לכפר עליהם". פסוק זה התפרש בדברי חז"ל: "ממשקה ישראל – מן המותר לישראל" (פסחים מח ע"א), והוא מובא בגמ' בכמה מקומות כמקור לדין שאין להביא קרבנות מדברים האסורים באכילה, כגון טבל (פסחים שם), חדש (מנחות ה ע"ב), טרפה (שם ו ע"א) וגיד הנשה (חולין צ ע"ב).

בברייתא המובאת בסוגיה כאן נאמר: "אין מביאין מנחות ונסכים ומנחת בהמה וביכורים¹ מן המדומע, ואין צריך לומר מערלה וכלאי הכרם". באשר לערלה וכלאי הכרם, באשר הדבר שפסולם נובע מדין "ממשקה ישראל". באשר ל"מדומע", שפירושו בדרך כלל: תרומה המעורבת בחולין (עיי' תרומות פ"ה מ"ו), נחלקו המפרשים בביאורו. הדיון נוגע להבאת קרבנות מתרומות ומעשרות, האם הדבר אסור ומאיזה טעם, ומה דין הקרבן בדיעבד.

מחלוקת רש"י ותוספות על "ממשקה ישראל"

רש"י מפרש בעניין איסור הבאת המנחות ממדומע: "ואף על פי שמותר לכהנים, דבעינן מותר לכל ישראל, שנאמר 'ממשקה ישראל'". לדעתו מתחדש כאן, שגם תרומה או תערובתה, המותרת לכהנים ואסורה לזרים, אינה ראויה להביא ממנה קרבן.

תוס' (ד"ה מן המדומע) מקשים על רש"י מסברה, שדבר המותר לאכילת כהנים ראוי להחשיבו כ"ממשקה ישראל" (ובדוגמאות הנ"ל לאזכורו של פסוק זה בגמ' מדובר רק על

1. אזכור כאן מוקשה, שכן הביכורים מופרשים בעוד הפרי מחובר לעץ, ואם כן אי אפשר להביאם מן המדומע (זבח תודה). ועיי' בטורי אבן במגילה כ,ב ובשפת אמת מנחות סח,ב על דין "ממשקה ישראל" בביכורים.

2. מצאנו 'מדמע' במובן זה בערלה פ"ב מ"ד, להבנת בעל מלאכת שלמה שם. בטורי

אבן בחגיגה כד,ב כתב שפירוש תוס' דחוק, ועיי' מצפה איתן כאן.

3. קרבן אורה (וכי"ב בחס"ד בשקלים א,ז), וישב בכך לשיטתם את התוספתא להלן האוסרת הבאת קרבן מתרומה. אולם על פי ההסבר האמור לשיטת תוס', וכן מכך שלא העמידו את הברייתא באופן זה, משתמע שלא חילקו בכך.

אינו שולל הבאה מתרומה, שכן עניינו של הדין הוא שאדם לא יפרע את חובותיו מממון שאינו שלו, וזה דווקא במעשר שני, שהוא ממון גבוה, מה שאין כן בתרומה, שהיא ממון כהן. לשיטתם יש מקום לפרש את התוספתא באופן אחר, ש"מכאן אמרו" אינו מוסב על התרומה⁶, אלא רק על הנסכים, ואילו האיסור להביא מן התרומה הוא מטעם אחר, ואף בדבר שבנדבה.

"לאכלה - ולא לשרפה"

טעם אפשרי נוסף לכך שאין להביא מנחה מן התרומה הוא מצות אכילתה (חס"ד בשקלים ומעילה שם; מקדש דוד סי' לגג, ועוד מחברים). בפירות שביעית נאמר: "לאכלה - ולא לשרפה" על המזבח (מנחות פד, א, וכיוצא בזה בבכורות יב, ב), וכן דרשו: "לאכלה - ולא להביא ממנה מנחות ולא להביא נסכים ממנה" (תורת כהנים בהר פרק א, ו)⁷. מסתבר שדין זה קיים גם בתרומה, שאף היא אסורה בהפסד, ואיסורה אף חמור מהפסד פירות שביעית⁸. גם לפי טעם זה אין מניעה להביא לחמי תודה מן התרומה, שכן הם נאכלים.

טעם דומה למניעת ההבאה מתרומה, השייך אף בלחמי תודה, הוא הדין ש"אין מביאין קדשים לבית הפסול", כלומר, אין לגרום לקודש הגבלות כלשהן באכילתו (מבחינת הזמן, המקום, או האוכלים). כדי שלא יפסל משום כך (חס"ד שם; אבן האזול הל' איסור"מ ה, ט). מטעם זה, אסור אפילו לתת תבלין של תרומה בתבשיל של קודש, מפני שמעבשיו ניתן יהיה לאכול את התרומה רק במשך זמן קצוב (משנה להלן צ, ב). אלא שמטעם זה האיסור אינו אלא מדרבנן (ראה לעיל מערכה קעז, שכן דעת רוב האחרונים).

שיטת הרמב"ם: האיסור משום מצוה הבאה בעבירה

הרמב"ם בהל' איסורי מזבח (ה, ט) פוסק: "אין מביאין מנחות ונסכים לא מן הטבל ולא מן החדש קודם לעומר ולא מן המדומע, ואין צריך לומר מערלה וכלאי הכרם, מפני שהיא מצוה הבאה בעבירה שהקב"ה שונאה". הרמב"ם אינו מזכיר בשום מקום את הפסוק "ממשקה ישראל", ותחתיו כתב כאן טעם אחר.

בלבד (חס"ד שם).

7. במשנה בשביעית (פ"ח מ"ח) וברמב"ם (הל' שמיטה ויובל וי), משמע שרק קרבנות חובה אינם באים מדמי שביעית, וזה מהטעם "דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין", או מחמת איסור סחורה, שפורע חובו מדמי שביעית. על כך עיין 'שבת הארץ' עם 'תוספת שבת', עמ' 571.

8. שהרי שביעית ניתנה להדלקת הנר ותרומה לא (שביעית פ"ח מ"ב). כמו כן מצאנו שאתרוג של תרומה אסור בנטילה "מפני שמפסידה" (סוכה לה, ב, ופירש רש"י שהוא מהכתוב "משמרת תרומותי"), ואילו אתרוג של שביעית מותר (שם לט, א), וביארו כמה פוסקים שגם הפסד אסור בתרומה ומותר בשביעית. מאידך, יש לציין למובא בתוס' הרשב"א לפסחים יג, ב בשם ה"ר אפרים, שאין איסור דאורייתא לאבד תרומה טהורה.

ומן החדש, ומפירות שביעית, ואם הביא - הרי אלו פסולין, ואין צריך לומר מן הערלה ומכלאי הכרם".

חדש. התבואה החדשה הצומחת בשדה מדי שנה אסורה באכילה עד יום הבאת קרבן העומר, ואיסור זה נקרא "חדש". המביא קרבן מן החדש - אינו "ממשקה ישראל", וגם יש בו מצוה הבאה בעבירה, מפני שגם הקצירה לפני קצירת העומר אסורה.

בתוספתא מפורש כדעת רש"י, שאין להביא מנחות ונסכים מן התרומה⁴. מאידך, נאמר בה טעם אחר לעניין זה, והוא הכלל: "כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין". כלל זה נאמר בעיקרו על הבאת קרבנות מדמי מעשר שני (עיין במשנה מנחות פא-פב), ולפיו יש להבחין בין שלמי נדבה, שאותם מותר להביא ממעות מעשר שני, לבין שלמי חובה ושאר קרבנות חובה, אותם צריך האדם להביא מממונו; ודין נסכי נדבה כדין שלמי חובה⁵. ומן התוספתא נראה, שטעם זה כוחו יפה אף לעניין תרומה, ואכן, כך מפרשים זאת בעל 'מנחת ביכורים' במנחות ובקרבן אורה כאן. על פי זה נראה, שהאיסור להביא "לחמי תודה" מן התרומה אינו אלא כשאדם נדר "הרי עלי תודה", ונמצא שכעת התודה היא 'דבר שבחובה', הבא רק מן החולין, אבל הנודב תודה ולחמה רשאי להביאם מן התרומה, כשם שרשאי להביאם מן המעשר.

בערוך השלחן (סי' צה סכ"א) ובאבן האזול (הל' איסורי מזבח ה, ט) נחלקו על סברה זו, וכתבו שדין "דבר שבחובה"

4. כמה אחרונים העירו מכאן על תוס', ויש שכתבו שאף תוס' מודים שלמעשה אסור להביא קרבנות מתרומה, מאחד הטעמים דלהלן, ושלו רק את הטעם "ממשקה ישראל" (מקדש דוד סי' לגג). וראה בהערה הקודמת.

5. דין זה שאין להביא נסכים מדמי מעשר שני התפרש בראשונים בשני אופנים: האחד כגזרת הכתוב, שהבאת שלמים ממעשר שני היא חידוש, ולחמי תודה הוקשו לשלמים, אך לא הנסכים (ראב"ד לתו"כ צו פרשתא ה, יא), או שמשמעות הכתובים שהנסכים באים מממונו הגמור של האדם (רמב"ם הל' מעה"ק טז, יז). השני מסברה, שהנסכים אינם ראויים לבוא מדמי מעשר שני מפני שהם כליל ואינם נאכלים ('רש"י כת"י' במנחות פב, א ד"ה בכל מקום; תוס' שם ד"ה ונסכים). סברה זו דומה לטעם המופיע להלן, השולל הבאת קרבן מתרומה מפני שהיא מיועדת לאכילה בלבד.

6. כשם שברור שאינו מוסב על הערלה וכלאי הכרם. כיו"ב במקבילה במעילה "מכאן אמרו", שהרקע לברייתא זו הוא איסור מעילה, והדברים מוסבים על ההקדש

בתרומות פ"א ה"ב); או שמדובר אף במדומע ביד כהן, והאיסור משום שריפת התרומה, ועל כל פנים הבאתה לבית הפסול, כאמור (אבן האזל).

בהל' מעשה הקרבנות (ב,יג) פסק הרמב"ם: "אין מביאין נסכים אלא מן החולין. לא יביאם מתרומה ולא ממעשר שני ולא מן הביכורים, ואפילו תודה שמביא לחמה מן המעשר – לא יביאו נסכיה אלא מן החולין". יש לעיין ביחס בין הלכה זו לבין ההלכה בהל' איסורי מזבח: מדוע כאן הוזכרו התרומה והביכורים ושם לא, ומדוע כאן הוזכרו הנסכים בלבד?!

נראה מהפרדה זו שיש כאן שני עניינים: יש איסור כללי בכל הקרבנות להביאם מדברי איסור, וזוהי ההלכה בהל' איסורי מזבח (והוזכרו שם רק מנחות ונסכים, מפני שרק בהן שייכות המצוות התלויות בארץ). ויש דין מיוחד בנסכים שאין להביאם אלא מן החולין, כאמור. התרומה והביכורים אינם איסור, ומותר להביא מהם קרבנות נדבה (על כל פנים לחמי תודה, שנאכלים לגמרי), אבל אינם 'חולין', ולכן אין להביא מהם נסכים¹².

כשעבר והביא

בברייתא הנ"ל נאמר ש"אם הביא לא קידש", ופירש רב, או רב אסי, ש"לא קידש ליקרב, אבל קידש ליפסל"¹³, כלומר, שהקרבתו שהובא מן הדברים האסורים יישרף בקדושה, וכן פסק הרמב"ם (הל' איסורי מזבח שם): "ואם הביא לא נתקדשו להיותן ראויין לקרבן, אבל נתקדשו להפסל ויהיו כקדשים שנפסלו".

בדברים שאיסורם משום "ממשקה ישראל", ברור הדבר מדוע גם בדיעבד הרי הם פסולים¹⁴. לעומת זאת בתרומה, אם פסולה לקרבן אינו אלא משום שאסור לשורפה (כפי שביארו כמה אחרונים, כאמור), אין לשורפה בדיעבד (שו"ת 'תשובת ריב"א' או"ח סי' מה; ועיין מנחת חינוך מצוה רצט, ה"ד והנהגה). יתכן, לפי זה, שהתוספתא האומרת על כל אלו "הרי אלו פסולין" כוונתה שייפדו, ולא נתקדשו ליפסל (תשובת ריב"א שם). ברם, יש אומרים שאפילו אם האיסור רק מטעם זה, כשעשה כן – הרי זו מצוה הבאה בעבירה, והקרבתו פסול ויש לשורפו (אבן האזל הל' מעה"ק טז,יז).

12. הדברים מתאימים לשיטה לעיל שתרומה דינה כמעשר שני לעניין זה, למרות שהיא ממון כהן, וכן לדעה לעיל ש'מדומע' שאסר הרמב"ם היינו ביד ישראל דווקא, ותרומה ביד כהן אין בהקרבנה 'מצוה הבאה בעבירה', אלא שאינה חולין. בחזון יחזקאל (מנחות פ"ח ה"ד) עמד בהבחנה זו ברמב"ם בין הל' איסור'מ להל' מעה"ק, אך הסביר את הדין שאין להביא נסכים מתרומה מטעם אחר, שהתרומה מיועדת לאכילה בלבד.

13. כך על פי לישנא בתרא בגמ'. ללישנא קמא דברי רב נאמרו על עניין אחר, ועל היחס בין הלשונות ראה במערכה הקודמת.

14. מכל מקום, יש חידוש בכך שאיסורי ההנאה מתקדשים ודינם להישרף בקדושה, שהרי לכאורה איסור ההנאה אינו ממונו של אדם, וההקדש אינו חל עליו כלל. באחרונים נדון הנושא בהרחבה, עיין רדב"ז שם, קצות החושן סי' תו סק"ב, עונג יו"ט סי' צה וחזון יחזקאל מנחות פ"ח ה"ד באריכות.

כלאי הכרם. הזורע תבואה סמוך לכרם – עבר על איסור כלאים, והתורה אף קובעת שהכלאים ישרפו (דברים כב,ט). הרמב"ם מגדיר את הבאת הקרבן מהם כ"מצוה הבאה בעבירה, שהקב"ה שונאה".

לשון הרמב"ם ניתנת לשני פירושים: האחד, שהטעם "מפני שהיא מצוה הבאה בעבירה" מוסב על הערלה וכלאי הכרם בלבד, שהם איסורי הנאה, ולפיכך הקרבנות מהווה עבירה, שכן ההקרבה נחשבת כהנאה (משנה למלך⁹; נודע ביהודה מהדורת או"ח סי' קלד). ברם, הטבל והחדש והמדומע אין בהקרבנות משום עבירה, ואיסור הקרבנות מטעם אחר, מ"משקה ישראל", והרמב"ם השמיט פסוק זה כדרכו להשמיט לימודים שאינם ברורים¹⁰.

השני, שעניין "מצוה הבאה בעבירה שהקב"ה שונאה" הוא טעם לדין "ממשקה ישראל"¹¹, והוא מוסב על כל ההלכה, ו"אין צריך לומר" פירושו שבערלה וכלאי הכרם העבירה מובהקת יותר, מפני איסור ההנאה שבהם (רדב"ז; אבן האזל; ועיין קרית ספר). לדרך זו, נראה שכוונת הרמב"ם שבטבל יש חובת הפרשה ונתינה לכהן, והקרבתו היא ביטול מצוה זו (מרומי שדה מנחות ו,א). כמו כן הקרבת החדש באה בעבירה, שכן החדש אסור בקצירה לפני העומר (שו"ת ויען יוסף או"ח סי' שפא). גם המדומע, שהוא חולין שנתערבו בדבר האסור לזרים (כהגדרת הרמב"ם בהל' מאכ"א טו,יג וכן בכל מקום ברמב"ם, וכדעת רש"י בסוגיין), מדובר במדומע ביד ישראל (קין אורה), שחובה לתתו לכהן, ויש בהקרבנותו משום "גזל השבט" (כלשון הירושלמי

9. המל"מ מציין שהדברים מנוגדים לתוס' בחולין קמא ד"ה למעוטי, הכותבים שהקרבנות קרבן מאיסור הנאה איננה נחשבת כהנאה, שכן "מצוות לאו ליהנות ניתנו". נראה שלדעתו הרמב"ם סובר שהבאת קרבן אינה רק מצוה אלא גם הנאה בכפרה. ברם, החתם סופר (או"ח סי' קפ) כותב שאף לרמב"ם עצם הבאת הקרבן איננה בגדר הנאה, אלא שבקרבנות נדבה ממשכנים את החייב בהם (הל' מעשה הקרבנות יד,יז), וכשנפטר מחיובו הרי זו הנאה, וכן מפורש בירושלמי בשקלים (פ"ב ה"ב) ובפיה"מ לרמב"ם שם (ב,ב).

10. עצם הלימוד מייחזקאל הוא חידוש, ובפרט שאינו נובע בפשטות מפשט הכתוב, עיין ברד"ק בייחזקאל מה,טו.

11. כעין זה מצינו ברמב"ם (הל' איסור'מ ב,י) לגבי טרפה, שהגמ' במנחות ו,א לומדת את איסורה לקרבן מ"ממשקה ישראל" ולימודים נוספים, ואילו הרמב"ם כותב טעם אחר: "הקריבהו נא לפחתך".

סיכום

קרבן מאיסור הנאה פסול משום "ממשקה ישראל". דעת רש"י שגם תרומה ותערובתה פסולה מטעם זה, אף על פי שמוותרת לכהנים, ותוס' חולקים. בירושלמי משמע כדעת רש"י. בתוספתא מפורש שאין להביא קרבן מתרומה, אך משמע ממנה טעם אחר לדין זה, שדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (קין אורה), ולפי זה קרבן נדבה כשר לבוא (מתרומה), אם כי יש הסוברים שתרומה גדרה כ'חולין' לעניין זה (ערוך השלחן). יש שפירשו את דין התוספתא מטעם שלישי, שהתרומה מיועדת לאכילה ולא לשרפה והקטרה, ואפילו קרבן שכולו נאכל, כגון לחמי תודה, הרי יש בהבאתו מתרומה משום הבאת קדשים לבית הפסול (חסדי דוד).

הרמב"ם אינו מזכיר את הפסוק "ממשקה ישראל", ובמקומו כותב טעם אחר, שהקרבן האיטורי היא מצוה הבאה בעבירה. באחרונים נחלקו האם לדעתו כל איטורי האכילה אטורים בהקרבה, ולא בא אלא להוסיף טעם לאיסור בהקרבן הנאה (נודע ביהודה), או שמא דעתו שאין לאסור הקרבן איטור אכילה אלא אם כן ההקרבן עצמה כרוכה באיסור כלשהו (אבן האזל). בהלכה אחרת כותב הרמב"ם שהנסכים, הבאים מן החולין בלבד, אינם באים מתרומה וביכורים. יש שפירשו שלדעתו אסור לגמרי להביא קרבן מתרומה, ואף זו מצוה הבאה בעבירה, משום שבכך התרומה עלולה לבוא לידי פסול ושריפה (אבן האזל). ויש שפירשו שדין זה אינו אלא בנסכים (חזון יחזקאל).

בדיעבד, אם עבר והביא קרבנות מאיטורי אכילה – ישרפו בעזרה. לגבי תרומה נחלקו אחרונים האם בדיעבד תישרף או לא.

ביכורים. המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל חייבים בביכורים. עוד לפני הפרשת התרומות והמעשרות יש להפריש מקצת מן היבול החדש ולומר "הרי אלו ביכורים", ולהביאם למקדש, שם ינתנו לכהנים. לדעת רש"י הכהן אינו רשאי להשתמש בביכורים להבאת קרבן, כגון לחמי תודה, מפני שדבר האסור לזרים איננו "ממשקה ישראל". אולם מן הרמב"ם משתמע שמוותר להביא מהם קרבן נדבה, כזה שמוותר להביאו ממעשר שני.

מערכה רטז. תיקון כלי המקדש שנתקלקלו (פח,א)

לא נתפרש בברייתא טעם האיסור, אך הגמ' מביאה בסמוך ברייתא נוספת אודות בגדי הכהונה, ובה נאמר שלדעת 'יש אומרים' אין לכבסם כלל, משום "שאינ עניות במקום עשירות", כלומר, שאין לנהוג בעניות בבית המקדש, שהוא מקום הראוי לעשירות¹. ומסמיכות הדברים נראה שזוהי הסברה גם ביסוד הדין שאין לתקן את הכלים, וכך כותב רש"י (ד"ה ואין מתיכין): "וכולוהו משום דמיחזי כעניות ולא אורח ארעא". גם תוס' (ד"ה נשמטה) והרמב"ם (הל' כלי המקדש א,טו) מזכירים את הנימוק "שאינ עניות במקום עשירות" כטעם להלכה שאין לתקן את הכלים והסכינים².

בברייתא בגמרא נאמר שאין מתקנים סכינים או כלי קודש שהתקלקלו. יש לברר את טעם הדבר, ואת פרטי הדין: מהו טיב הקלקול המדובר, והאם בתנאים מסוימים הותר לתקן את הכלים?

האיסור וטעמו

הגמ' מביאה ברייתא: "כלי קדש שניקבו – אין מתיכין אותן, ואין מתיכין לתוכן אבר; נפגמו – אין מתקנין אותן. סכין שנפגם – אין משחזיין את פגימתה; נשמטה – אין מחזירין אותה. אבא שאול אומר: סכין מטרפת היתה במקדש, ונמנו עליה כהנים וגנוזה".

1. גם תנא קמא, שהתיר את הכיבוס בתנאים מסוימים, סובר כן (רש"י ד"ה הא במים מכבסין), אלא ש'יש אומרים' נוקטים בסברה זו ביתר חומרה.

2. הדיון בנושא זה ברמב"ם מופיע בשתי הלכות: הלכה יד עוסקת בכלי הקודש בכלל והלכה טו עוסקת בסכין, וניתן להבין מחלוקה זו שהטעם "אין עניות" נאמר